პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურული საქართველო

ოთხშაბათი, 10 თებერვალი, 1943 წ. | საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის ყოველკვირეული ორგანო | № 4 (260). ფასი 30 კაპ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სტალინგრადი

ათასცხრაასორმოცდასამი წლის ორი თებერვალი უბრწყინვალეს თარიღად შევა დიდი სამამულო ომის მატიანეში. ამ დღეს დამთავრდა უმძაფრესი და უსასტიკესი ბრძოლა სტალინგრადისათვის, ისტორიული ბრძოლა, რომელსაც რამდენიმე თვის განმავლობაში დაძაბული გულისყურით ადევნებდა თვალს მთელი მსოფლიო, მთელი კაცობრიობა. დამთავრდა იგი საბჭოთა იარაღის ბრწყინვალე გამარჯვებით.

სტალინგრადის ფრონტის მებრძოლებმა, შეთაურებმა და პოლიტმუშაკებმა სასახელოდ შეასრულეს ის აღთქმა, ის ფიცი, რომელიც მათ მისცეს ამხანაგ **სტალინს**, მარად დაუვიწყარი დარჩება საბჭოთა ხალხისათვის, მთელი მოწინავე კაცობრიობისათვის დიდი ბელადისადმი მიმართული ამ ფიცის შესანიშნავი სიტყვები: „თქვენი საბრძოლო დროშების წინაშე, მთელი საბჭოთა ქვეყნის წინაშე ფიცს ვდებთ, რომ არ შევარცხვენთ რუსული იარაღის სახელს, ვიბრძოლებთ უკანასკნელ შესაძლებლობამდე. თქვენი ხელმძღვანელობით ჩვენმა მამებმა გაიმარჯვეს ცარიცინის ბრძოლაში, თქვენის ხელმძღვანელობითვე ჩვენ გავიმარჯვებთ ახლაც, სტალინგრადთან გამართულ დიად ბრძოლაში“.

სტალინგრადის ფრონტის მეომრები ბოლომდე უსაზღვროდ ერთგულნი დარჩნენ თავიანთი აღთქმისა. მათ კვლავ გააცოცხლეს ცარიცინის გმირმებრძოლთა სახელოვანი ტრადიციები. მათ კვლავ უჭკნობი სახელი მოუპოვეს **სტალინის** ქალაქს. და ამით დაიმსახურეს უმაღლესი ჯილდო, უღრმესი მადლობა საბჭოთა ხალხისა, მადლობა, რომელიც გამოხატულია უმაღლესი მთავარსარდლის ამხანაგ **სტალინის** მიერ დონის ფრონტის ჯარებისადმი გაცემულ ბრძანებაში:

„გილოცავთ თქვენ და დონის ფრონტის ჯარებს სტალინგრადთან მტრის გარშემორტყმული ჯარების ლიკვიდაციის წარმატებით დამთავრებას.

„მადლობას ვუცხადებ დონის ფრონტის ყველა მებრძოლს, მეთაურსა და პოლიტმუშაკს წარჩინებული საბრძოლო მოქმედებისათვის“.

იშვიათია ქალაქი, რომელსაც წილად ისე დიდი და სახელოვანი ხვედრი ჰქონოდეს, როგორიც ხვდა **სტალინის** ქალაქს. როგორც ამ ოცდახუთი წლის წინათ, 1918 წელს, ახლაც 1942-43 წელს მან შეასრულა უდიდესი მსოფლიო ისტორიული როლი. 25 წლის წინათ იგი გადაულახავ ზღუდედ გადაეღობა რა თეთრგვარდიელთა ლაშქარს, იხსნა ოქტომბრის რევოლუციის მონაპოვარი, იხსნა ახალგაზრდა საბჭოთა ქვეყანა მონობის უღლისაგან. სწორედ ასევე აუღებელ ციხე-სიმაგრედ დახვდა რა რეაქციულ-ფაშისტურ ძალას, სტალინგრადმა გადაარჩინა ჩვენი სამშობლო და მთელი კაცობრიობა შუა საუკუნეთის ბნელეთის ბატონობას. ამრიგად, სტალინგრადი მეორეჯერ შედის ისტორიაში არა მარტო როგორც ქალაქი, რომელიც კაცობრიობას აკვირვებს თავისი გაუტეხელი სიმამაცით, არამედ როგორც ქალაქი, რომლის სახელთანაც დაკავშირებულია გარდატეხის მომენტი ომის მსვლელობაში.

სტალინგრადმა თავისი სიდიადით დაჩრდილა ყველა უმნიშვნელოვანესი ბრძოლა, რომელიც კი რომელიმე ქალაქისათვის, ან ქალაქთან წარმოებულა. ამ საშინელი დამარცხების ფარგლები,—სწერს ცნობილი მეცნიერი აკადემიკოსი ტარლე,—სამასოცდაათი ათასიანი ლაშქრის მოსპობისა და დატყვევების ფაქტი, ასეთი კოლოსალური ტექნიკის დავლათ წამოღება, ყოველივე ეს იმდენად გაუგონარი, იმდენად გრანდიოზულია, რომ 1870 წლის ცნობილი სედანი ამასთან შედარებით სჩანს ნამდვილ ბავშვურ ცელქობად.

მაგრამ მარტო გერმანელ-ფაშისტურ ურდოების დამარცხებით როდი განიზომება სტალინგრადის უდიდესი როლი და მნიშვნელობა. სტალინგრადთან დამარცხდა არა მარტო გერმანიის რჩეული ლაშქარი, არამედ სტალინგრადთან ძირი გამოეთხარა და დაინგრა, როგორც ეს შესანიშნავად სთქვა მწერალმა ვს. ივანოვმა, გოტიკურ სტილზე ნაგები შენობა, რომელსაც გერმანიის უძლეველობა ეწოდებოდა. რწმენა გერმანიის უძლეველობაში, გერმანული მარშირების ეს შავი შტანდარტი საბჭოთა ჯარებმა მოსპეს და დამარხეს დონის ველებზე. გერმანიის უძლეველობის მითი საბოლოოთ გაიფანტა, იგი დაიმარხა ვოლგის ნაპირებზე და არასოდეს აღარ აღსდგება.

ასეთია ვოლგის სახელოვანი ქალაქის უდიდესი ისტორიული დამსახურება ჩვენი სამშობლოს და მთელი კაცობრიობის წინაშე.

საბჭოთა ადამიანის განუზომელი სიყვარული **სტალინის** ქალაქისადმი ზუსტად და სწორად გამოხატა ერთმა მწერალმა, რომელიც თებერვლის დამდეგს სტალინგრადიდან იწერებოდა: როცა მიაბიჯებ ჰიტლერის ურდოების მიერ განადგურებულ დიდი და ლამაზი ქალაქის ქუჩებსა და მოედნებზე, გებადება სურვილი მდუმარედ ქუდი მოიხადო ამ კეთილშობილი ნანგრევების წინ, სადაც თითოეული ქვა, კედლის ყოველი ნამსხვრევი, ჩვენი მეომრების სისხლით შეღებილი, არის მოწმე საბჭოთა ხალხის გმირობისა და სიმამაცისა.

საბჭოთა ხალხი კვლავ აგაშენებს, კვლავ აგაგებს შენ, დიდებულო სტალინგრადო. შენი გმირული ღვაწლით შთაგონებული მხატვრები, ხუროთმოძღვარნი, მოქანდაკენი ააგებენ გრანიტის და მარმარილოს შენობებს, გააშენებენ წარმტაც ბაღებსა და ხეივნებს, აღადგენენ შენ სახელოვან ქარხნებს და ფაბრიკებს. შენ გახდები ულამაზესი ქალაქი, მაგრამ ამ შენს ნანგრევებს არასოდეს არ დაივიწყებს კაცობრიობა ისევე, როგორც იგი არ დაივიწყებს სულით ძლიერ იმ საბჭოთა ადამიანებს, რომლებიც უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე შენს ზღუდეებთან იცავდნენ წმინდათაწმინდა საბჭოთა მიწას.

საინფორმაციო ცნობა

საქართველოს კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პლენუმი

1943 წლის 8-10 თებერვალს შესდგა საქართველოს კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მორიგი პლენუმი.

პლენუმმა განიხილა შემდეგი საკითხები:

1. საგაზაფხულო სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოებისათვის მზადების შესახებ,
2. პარტიაში მიღების მდგომარეობის შესახებ,
3. ორგანიზაციული საკითხი.

პირველ საკითხზე პლენუმმა მოისმინა საქართველოს სსრ სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარის ამხ. **ვ. ბაქრაძის** მოხსენება.

კამათში გამოვიდნენ ამხანაგები: **პ. კ. თოდუა** (გალის რაიონი), **ა. ი. კვარაცხელია** (წალენჯიხის რაიონი), **გ. გ. მანუკიანი** (ბოგდანოვკის რაიონი), **შ. დ. ნუცუბიძე** (ლაგოდეხის რაიონი), **კ. გ. ჭიჭინაძე** (აფხაზეთის ასს რესპუბლიკის სახკომსაბჭო), **მ. ვ. ალავერდაშვილი** (სიღნაღის რაიონი), **ს. მ. ჭელიძე** (საქართველოს კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტი), **გ. ი. მიხანაშვილი** (გორის რაიონი), **ი. პ. კუჯიაშვილი** (ყარაიის რაიონი), **ვ. გ. ცხოვრებაშვილი** (სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქი), **გ. ზ. ქარჩავა** (ცხაკაიას რაიონი), **კ. გ. ბეჭვაია** (საქართველოს სსრ მიწსახკომის პოლიტსამმართველო), **ა. მ. ბუჩუკური** (ყვარლის რაიონი), **ი. ხ. ფუტკარაძე** (აჭარის ასსრ სახკომსაბჭო), **ი. ი. ლეკაშვილი** (თბილისის რაიონი), **ვ. ვ. სიხარულიძე** (მახარაძის რაიონი), **ს. გ. ხოშტარია** (საქართველოს სსრ მიწსახკომი).

მეორე საკითხზე მოხსენება გააკეთა საქართველოს კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივანმა ამხ. **ვ. ბუჯიაშვილმა.**

კამათში მონაწილეობა მიიღეს ამხანაგებმა: **ვ. ი. ტოგონიძემ** (წყალტუბოს რაიონი), **ე. ი. ჩერქეზიამ** (საქართველოს კ. პ. (ბ) თბილისის საქალაქო კომიტეტი), **ი. გ. ჩინჩალაძემ** (ყვარლის მტს-ის პოლიტგანყოფილების უფროსი), **კ. გ. გოგიამ** (სოხუმის რაიონი), **ი. ა. ფეიქრიშვილმა** (გურჯაანის რაიონი), **გ. მ. კაკაბაძემ** (ვანის რაიონი), **ნ. ვ. გაბუნიამ** (ქალაქი ფოთი), **ნ. პ. სარქისოვმა** (საქართველოს კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტი), **დ. გ. ხანთაძემ** (ქ. თბილისის ბერიას სახელობის რაიონი), **მ. ი. კუჭავამ** (გაგრის რაიონი), **ლ. ნ. გორგიძემ** (წულუკიძის რაიონი), **ვ. ა. ლოლაძემ** (ქ. თბილისის სტალინის რაიონი).

პლენუმზე სიტყვით გამოვიდა საქართველოს კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ამხ. **კ. ჩარკვიანი.**

განხილულ საკითხებზე პლენუმმა მიიღო სათანადო რეზოლუციები.

საქართველოს კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მეორე მდივნად პლენუმმა აირჩია ამხ. **მ. ი. ბარამია** და საქართველოს კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივნის მოვალეობის აღმსრულებლად სათბობისა და ენერგეტიკული მრეწველობის დარგში ამხ. **ვ. ბ. გოგუა.**

პლენუმმა ამხ. **მ. ი. ბარამია, ვ. დ. ბუჯიაშვილი** და **ს. გ. ხოშტარია** აირჩია საქართველოს კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის ბიუროს წევრთა შემადგენლობაში. (საქდესი).

სტალინგრადის გმირებს

ი. გრიშაშვილი

როგორ იბრძოდით! აი რას ნიშნავს
სტალინის ფრთის ქვეშ დავაჟკაცება!
დონსა და ვოლგას, ტრამალს და ქვიშნარს
ჩემი ლექსები და აღტაცება!

თვითონ მტერიც კი შედრკა, გაოცდა,
მტერი უგლიმი, ხარბი, მზაკვარი...
იყო გმირობა, იყო გამოცდა
და სისხლიანი ბრძოლის გზა-კვალი.

გეშუშებოდათ წყლულების ტკენა,
სტალინგრადისთვის კლდეთ აიმართეთ,
და გამარჯვების დიადი რწმენა
წინ მიგიძღოდათ, როგორც სიმართლე.

ერთმა რომ ათას მომხდურს აჯობა, —
ეს ჩვენი ხალხის თქმულია ძველად.
ვისა სჩვევია უილაჯობა,
როცა შეეყურებთ მშობლიურ ბელადს!

როგორ იბრძოდით! აი რას ნიშნავს
სტალინის ფრთის ქვეშ დავაჟკაცება!
დონსა და ვოლგას, ტრამალს და ქვიშნარს
ჩემი ლექსები და აღტაცება!

გაივლის ჟამი, ყოვლის ამტანი,
ერი იხილავს ყოფას სასურველს,
შემოვა ვინმე მემატიანე,
წელთა ქარავანს ახდის საბურველს;

ხელში აიღებს პირსავსე ჭიქას,
წაუქცევს თავს და წარმოსთქვამს ნელად:
„დიდება იმათ, ვინც ასე ჯიქად
იბრძოდა ქვეყნის გამოსახსნელად;

ვინც დაგვიმკვიდრა ახალი ხანა,
გულგაღეღილი მშვიდი ცხოვრება,
დღეს კი ისინი საფლავში წვანან...
ო, მათი სახე გვემახსოვრება!“

მოაგონდებათ ეს მთა, ეს ბარი,
ერთ დროს ნაბური ყორნის წარბებად,
მოგვიგონებენ შესანდობარით
და... ჩვენი ბედი შეეხარბებათ.

დაუვიწყარი ეპოკა

შალვა დადიანი

ყური ვერ ასწრებს მოსმენას და თვალი წაკითხვას, ისეთის სისწრაფით ვითარდება ჩვენი სახელოვანი წითელი არმიის გამარჯვებული წინსვლა და ძლევამოსილება.

მტერი გარბის, გარბის დამარცხებული და სირცხვილეული, სტოვებს უამრავ მკვდართ რუსეთის ტრამალებზე, ან ტყვედ გვივარდება ხელში ბევრისბევრი დივიზიები, კორპუსები, არმიები და არა აქვს საზღვარი მათ საარაკო დამარცხებას!

ეს იმიტომ მოხდა, რომ რუსმა გოლიათმა მძლავრად ამოისუნთქა, გაშალა მისი ფართო მკლავები ყინულოვან ზღვიდან მოყოლებული შავ ზღვამდე და მარწუხებივით შემოეჭდო მტრის უგლიმსა და გათავხედებულ სხეულს.

დიდია და მრავალი ხვავი ჩვენი გამარჯვებისა, მაგრამ მათ შორის სტალინგრადთან მომხდარი საომარი ქმედობანი აღავსებენ ჩვენს სულს სიხარულით, განამტკიცებენ ჩვენს მხნეობას.

ეს უწინარეს ყოვლისა. მხოლოდ მთელი სიგრძე სიგანე ამ ზღაპრულის ღვაწლისა, ჯერ ჯერობით ჩვენთვის კიდევ განუზომელია. აქ მოხდა ისეთი რამ, რაც არ ახსოვს არც ერთ დიდის მასშტაბით წარმოებულს ომს წარსულში.

ასეთი გარშემორტყმა და ასეთი მრავალრიცხოვანი ჯარის ცოცხლივ ხელთგდება თავის გენერლებით, თავის ფელდმარშლით ისტორიას სხვა არ ახსოვს.

მაგრამ ესეთი დიდი გამარჯვება სტალინგრადთან მარტო ფიზიკური და მატერიალური გამარჯვება კი არ არის. აქ არის უდიდესი ზომის, უაღრესი ზნეობითი გამარჯვება. აქ ცხადად გამოჩნდა საოცარი უპირატესობა ჩვენი ხალხის შეუდრეკელობისა და გამძლეობისა, უპირატესობა ჩვენი შეგნებისა, უპირატესობა ჩვენის პატრიოტიზმისა. ამას კი ხელი შეუწყო ჩვენმა დიდმა დარაზმულობამ ზურგში და ფრონტზე.

[illegible]

მაშინ, როდესაც მთელი ჩვენი დიადი სამშობლო განიცდიდა უმძაფრეს დაძაბულობას, როდესაც თითქო ჩვენი ბრძოლის ველს თავს აწვა შავი ღრუბლები, ცა ჩამოქურესანებული იყო.

აი სწორედ ამ დროს, გაცხარებული ბრძოლის დროს, კიდევ უფრო დაირაზმა ხალხიც და მებრძოლი ჯარიც, სწორედ ამ დროს კიდევ უფრო ჩამოაყალიბა თავის ორგანიზებულება, სწორედ ამ დროს გადაიყარა შავი ღრუბლები და გამოანათა მზემ.

დიდმა მხედართმთავარმა **სტალინმა** შექმნა და გაწრთვნა სახელოვანი, საიქადულო ლაშქარი, გამოიმუშავა გენიალური გეგმა, თავსლაფი დაასხა გაყოყოჩებულ მტერს სწორედ თავის სახელობის ქალაქთან — სტალინგრადთან და ეხლა მიერეკება იმათ ლაშქარს.

სხვაფრივ არც უნდა მომხდარიყო: სტალინგრადი როგორ უნდა დაეპყრო მტერს? ლენინგრადი როგორ უნდა მოეღრჩო მის ურდოებს?

და გაიხსნა რკალი.

დიდმა სარდალმა თავის უებრო გენერლებით გენიალურად მოიხმარა შექმნილი მომენტი და რაც მტერს უნდოდა ჩვენთვის, ის თვით დამართა მას.

ამ ბრძოლებში გამოჩნდა არამც თუ მარტო შერკინება იარაღით ორ სახელმწიფოს შორის, არამედ ორი ერთი-მეორის მოწინააღმდეგე იდეის ჭიდილი.

და აჰა, თვალნათლივ დავინახეთ, რომ ჩვენმა რწმენამ, ხალხთა შედუღებულმა მეგობრობამ, შეუდრეკელობამ, გამძლეობამ აჯობა უხეშ ძალას, აჯობა დამპყრობელს, აჯობა მის უდიერ იდეასაც.

ამიტომ არის დიდად მნიშვნელოვანი სტალინგრადის ფერგამოუხუნებელი ეპოპეა ისტორიული, დაუვიწყარი, წარუშლელი.

ამიერიდან ის დაგვნათის თავზე, როგორც ჩვენი ქვეყნის ულამაზესი კანდელი, ანთებული ჩვენდა საამაყოდ, ჩვენი მამაცობის მანიშნებლად, ანთებული გენიალური ხელით უსაყვარლეს **სტალინისა.**

სტალინგრადის გამარჯვება

გენერალი ძიძოძე

გრანდიოზული შეტაკება, რომელიც მდინარე ვოლგის ნაპირზე გაიმართა, ტრაგიკულად დასრულდა ჰიტლერის ფაშისტური ურდოებისათვის. გერმანიის მეექვსე არმია, რომელმაც სულ რაღაც ორიოდე წლის წინათ გადაითარეშა ბელგიისა და საფრანგეთის ტერიტორიაზე, სრულიად განადგურებულია, მისი შემადგენლობის თითქმის ერთი მესამედი დატყვევებულია ფელდმარშლითა და გენერლებითურთ, დანარჩენი ორი მესამედი გაჟლეტილია.

დიდათ დამაფიქრებელი ისტორიული ფაქტია, რომ რუსეთის დაპყრობა ვერ შესძლეს დასავლეთიდან შემოსულმა მტრებმა—ვერც პოლონელებმა მეჩვიდმეტე საუკუნეში, ვერც შვეციელებმა მეთვრამეტე საუკუნეში, ვერც ფრანგებმა მეცხრამეტე საუკუნეში. ჰიტლერის გერმანია, გაინაწილებს თავისი წინამორბედების—სიგიზმუნდ მესამის პოლონეთის, კარლოს მეთორმეტეს შვეციის, ნაპოლეონის იმპერიის ბედს და რუსეთის კოლოსთან შეტაკების შემდეგ მათსავით დაიშლება.

თავისთავად ცხადია, რომ სტალინგრადის ეპოპეის დასასრულს დიდათ მნიშვნელოვანი შედეგები მოჰყვება უშუალოდ ბრძოლის ველზე. ბუნებრივია, რომ ამ გრანდიოზული ოპერაციის შემდეგ განთავისუფლებული საბჭოთა ჯარები გაძლიერებენ სამხრეთ-დასავლეთის მიმართულებით წინმიმავალ ჯარებს, რომელნიც ზურგში შემოვლას უქადიან ჩრდილო კავკასიაში და მდინარე დონის ქვედა ხეობაში მომქმედ გერმანელებს; და შეიძლება ფაშისტურმა არმიებმა უკან დახევის პროცესში კიდევ რამდენიმე გარემოცვა და კატასტროფა განიცადონ უფრო დიდი ან უფრო პატარა მასშტაბით.

რადგან ომი მარტოოდენ შეიარაღებული ადამიანების შეჯახება კი არა, იდეების შეჯახებაც არის, სტალინგრადის მარცხი გერმანელებისათვის იდეურ და მორალურ მარცხსაც წარმოადგენს. ცნობილია, რომ გერმანელები, საზოგადოთ, ხელმარდნი არიან სხვების მიერ შექმნილი იდეების და სხვების მიერ გაკეთებული აღმოჩენების დეტალურად დამუშავებასა და გამოყენებაში. მთელი მეცხრამეტე საუკუნის განმავლობაში მათი სამხედრო თეორეტიკოსები ულოლიავებდნენ და სწავლობდნენ გენიოსი კართაგენელი მხედართმთავრის ჰანიბალის სტრატეგიულ ხელოვნებას, რომლის უბრწყინვალეს მიღწევას რომაელთა ჯარის გარემოცვა და განადგურება წარმოადგენდა ქალაქ კანასთან 216 წელს ჩვენს ერამდე. ამ სტრატეგიული იდეის ხანდაზმულობის მიუხედავად გერმანელმა სარდლებმა ნაწილობრივ მაინც შესძლეს მისი გამოყენება ჯერ 1870 წელს სედანთან და მეცთან, ხოლო შემდეგ 1939-1940 წლებში პოლონეთის და საფრანგეთის წინააღმდეგ ომის დროს. მათი გამარჯვება ამ ბრძოლებში, სხვათა შორის, იმითაც აიხსნება, რომ მათ დაუპირდაპირდნენ მოწინააღმდეგის სარდლები, რომელნიც კიდევ უფრო დატვირთულნი იყვნენ ძველი სამხედრო სკოლის მწიგნობრული სიბრძნით და კიდევ უფრო შორს იცქირებოდნენ ისტორიის სიღრმეში. კერძოდ, ფრანგმა და პოლონელმა გენერლებმა თავი ვერ გაართვეს გერმანელების მიერ გამოყენებულ ახალ საბრძოლო მეთოდებს: ფრონტის გარღვევას სოლებით, ფლანგების შემოვლას, ავიაციის და სატანკო ნაწილების შეთანხმებულ მოქმედებას, პარაშუტისტების სადესანტო ოპერაციებს.

გერმანელების მთავარსარდლობამ რამდენჯერმე სცადა ახალი კანა მოეწყო საბჭოთა ჯარებისათვის. განსაკუთრებულად გრანდიოზული მასშტაბით გერმანელებმა ეს სცადეს 1941 წლის ნოემბერში მოსკოვთან, სადაც თავი მოუყარეს 51 საუკეთესო დივიზიას, რომლის საფლანგო მოტომექანიზებულ ჯგუფებს სამხრეთიდან ტულისა და კაშირის მიმართულებით, ხოლო ჩრდილოეთიდან კლინისა და დმიტროვის მიმართულებით გარს უნდა მოეკლოთ მოსკოვისათვის და აღმოსავლეთით უნდა შეერთებულიყვნენ, როგორც ცნობილია, მაშინ მათი ცდა სასტიკი მარცხით დასრულდა. წრეულს კი სტალინგრადთან თვითონ მიიღეს კანის მაგვარი გაკვეთილი, რომელიც დიდხანს შესასწავლ მასალად გამოადგება მათ სამხედრო შტაბებსა და აკადემიებს.

ჩვენ გვგონია, ბრაუხიჩების, გუდერიანების, კლეისტების და პაულიუსების მარცხი საბჭოთა კავშირ-გერმანიის ფრონტზე, უმთავრესად, იმით აიხსნება, რომ მათ შესწავლილი ჰქონდათ ყველა გაჩოჩენილი სტრატეგის და სამხედრო თეორეტიკოსის ნაწერები იულიოს კეისრიდან დაწყებული შლიფენამდე, მაგრამ არ იცოდნენ ან ათვალისწუნებით უცქეროდნენ ყველაზე ახალ სტრატეგიულ სკოლას, დიდ ოქტომბრის რევოლუციის, **ლენინის** და **სტალინის** სტრატეგიულ სკოლას. ისინი, რასაკვირველია ვერ ითვალისწინებდნენ ამხანაგ **სტალინის** მეთაურობით ჩატარებულ სამოქალაქო ბრძოლების ისტორიას, რომლის უბრწყინვალესი ეპიზოდი სწორედ სტალინგრადის დაცვასთან არის დაკავშირებული. და აი ამ სკოლაში აღზრდილმა ახალგაზრდა სარდლებმა, გამოსულმა საბჭოთა კოლმეურნეების, მუშების და ინტელიგენციის წიაღიდან, ტრადიციულ სამხედრო აკადემიებში გამობრძმედილ ფაშისტ გენერლებს დაუმტკიცეს, რომ სამხედრო ხელოვნების კლასიკოსების ცოდნა და პატივისცემა მათ ხელს არ უშლის უშუალო შემოქმედების ნიჭი გამოიჩინონ ურთულეს მდგომარეობაში და მტრის ჯარის გარღვევა, გარემოცვა და განადგურება მოაწყონ არა ერთხელ და სამუდამოდ ათვისებულ გეგმების, არამედ კონკრეტული პირობების გათვალისწინების მიხედვით.

სტალინგრადთან გერმანელებმა განიცადეს ძნელად ასანაზღაურებელი დამარცხება, რომლის მსგავსი იშვიათია მათ სამხედრო ისტორიაში, ხოლო თუ წარსულ დიდ ომს (1914-1918 წ.) მხედველობაში არ მივიღებთ, ახალ დროში მათ არ განუცდიათ იენის შემდეგ. აქამდე მათ საბჭოთა ჯარების გამძლეობა და შეუპოვრობა აოცებდათ. ამიერიდან საბჭოთა მთავარსარდლობის გონებამახვილი სტრატეგია გააოცებთ.

ძნელია იმ პოლიტიკური და მორალური შედეგების გათვალისწინება, რომელთაც სტალინგრადის გამარჯვება გამოიწვევს მთელს მსოფლიოში. ის გააძლიერებს გახანგრძლივებულ ომით დაქანცული გერმანიის და თავიდანვე უხალისოდ მებრძოლი იტალიის მოსახლეობის დემორალიზაციას; მეორე მხრივ, ის ახალ ენერგიას შემატებს ფაშისტების მიერ დაპყრობილ ერებს, რომელთაც ნაწილობრივ იარაღი არ დაუყრიათ, ხოლო ნაწილობრივ შესაფერ მომენტს ელიან, რათა ხელახლა იარაღი აიღონ ხელში. რაც შეეხება ეგრედწოდებულ ნეიტრალურ სახელმწიფოებს, დიდად დამახასიათებელია, რომ შვეციის პარლამენტის ზოგიერთ წევრს სტალინგრადის შემდეგ გაახსენდა მთავრობას შეკითხებოდა, რად დასეირნობენ ასე აშკარად და ასე მასობრივად შვეციის რკინიგზებზე „გერმანელი ჯარისკაცებია; დიდათ ნიშანდობლივია ისიც, რომ თურქეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტმა ადანაში მეგობრული შეხვედრა მოუწყო ინგლისის პრემიერ-მინისტრს.

სტალინგრადის გამარჯვება მხოლოდ დასაწყისია არა მარტო დიდი სამხედრო გარდატეხისა, არამედ დიდი პოლიტიკური გარდატეხისაც, რომელსაც ახლო მომავალში უნდა მოველოდეთ საერთაშორისო ცხოვრების ასპარეზზე.

ბროშურები საბჭოთა კავშირის გმირებზე

ჩვენმა რედაქციამ მიიღო გაზეთ „კომუნისტის“ მიერ გამოცემული ორი ბროშურა „საბჭოთა კავშირის გმირი ა. ს. გეგეშიძე“ და „საბჭოთა კავშირის გმირი ნ. პ. ადამია“.

ბროშურაში „საბჭოთა კავშირის გმირი კაპიტანი ა. ს. გეგეშიძე“ მოთავსებულია: წერილი რედაქციისაგან, ბრძანებულება სსრ კავშირის უმაღლეს საბჭოს პრეზიდიუმისა, შ. გვინჩიძისა და დ. ლომთაძის ნარკვევი „საბჭოთა კავშირის გმირი კაპიტანი ა. ს. გეგეშიძე“, კაპიტან ა. გეგეშიძის წერილი „სამშობლოსთვის, სტალინისათვის“, მ. გახოკიძის წერილი „სახელი და დიდება ჩვენს გმირს“, ილო მოსაშვილის ლექსი „არკადი გეგეშიძე“, კალე ბობოხიძის, ან. თევზაძის და იოსებ ნონეშვილის ლექსები, ა. ს. გეგეშიძისადმი მიძღვნილი.

ბროშურა „საბჭოთა კავშირის გმირი ნ. პ. ადამია“ შეიცავს წერილს რედაქციისაგან, ბრძანებულებას სსრ კავშირის უმაღლეს საბჭოს პრეზიდიუმისას, ნარკვევს „გმირი მეზღვაური“, გ. მერკვილაძის წერილს „სნაიპერი ნოე ადამიას გმირობა“, დ. ლომთაძის ბიოგრაფიულ ნარკვევს „საბჭოთა კავშირის გმირი ნოე ადამია“, მ. გახოკიძის წერილს „სამშობლოს, სტალინს ჩვენ ერთად შევფიცეთ“ და ნ. ადამიასადმი მიძღვნილ ლექსებს კალე ბობოხიძისას, სოლომონ თავაძისას, იოსებ ნონეშვილისას, როსტომ საგითისას, ლეიტენანტ აკაკი თოფურიასას და ბიძინა სტურუასას. ორივე ბროშურას დართული აქვს საბჭოთა კავშირის ამ გმირთა ფოტოსურათები.

პასუხისმგებელი რედაქტორი ვ. ხატიშვილი.

სვაღინგრაღს

მაყვალა მრევლიშვილი

წითელი დროშით მორთული დგეხარ,
ჯერ კიდევ თბილი სისხლის ოშხივრით,
ხალხის სიმტკიცემ დაგიცვა ეხლაც,
მტკიცედ ნაგები ციხე-კოშკივით.

ისევ ჩვენი ხარ, ჩვენად დარჩები,
თავდადებული ბრძოლის სადგურო,
გფიცავთ ჭირ-ნახულს, მტერი ნარჩენი
ყოველგან მარჯვედ გავანადგუროთ.

დღეს სიხარულით ვიმკით ათ წილად,
ჩვენს წვლილად რაც კი შეგვიტანია,
დიდება მებრძოლთ, ქვეყნის დამცველად
ჩვენი ლომგული ძმებიც არიან.

სახელს იხვეჭენ ჩვენი და-ძმები,
სადაც კი ბრძოლის ცეცხლი ედება,
წითელი ჯარის მკლავი დამცველი
ნახეს ზღვებმა და ბერმა ქედებმა.

ბრძოლის გარეშე სიცოცხლის ღონე
დარჩება უქმი და ნაწვალები,
მანდ სროლის შუქზე ნაწერ სტრიქონებს
მთელს ჩემს სიცოცხლეს ვანაცვალებდი.

ისევ ჩვენი ხარ! ჩვენად დარჩები
თავდადებული ბრძოლის სადგურო,
გფიცავთ ჭირ-ნახულს, მტერი ნარჩენი
ყოველგან მარჯვედ გავანადგუროთ.

წითელი დროშით მორთული დგეხარ,
ჯერ კიდევ თბილი ბრძოლის ოშხივრით,
ხალხის სიმტკიცემ დაგიცვა ეხლაც
მტკიცედ ნაგები ციხე-კოშკივით.

დიდება ჩვენს ჯარს! ქვეყნის დამცველად
ჩვენი ლომგული ძმებიც არიან,
დღეს სიხარულად ვიმკით ათწილად,
ჩვენს წვლილად რაც კი შეგვიტანია.

„სამამულო ომის სახელოვანი მებრძოლნი"

გამოვიდა მესამე წიგნი ბროშურების იმ სერიისა, რომელსაც გაზეთ „კომუნისტის" რედაქცია უშვებს სახელწოდებით: „სამამულო ომის სახელოვანი მებრძოლნი". როგორც პირველ და მეორე წიგნში, ისე ამ კრებულშიც შეტანილია ის მასალა, რომელიც გვიხატავენ საქართველოდან წასულ სახელოვან მებრძოლთა გმირობას დიადი სამამულო ომის ფრონტის სხვადასხვა უბანზე. მესამე წიგნში მოთავსებულ წერილებსა და ნარკვევებში წარმოდგენილი არიან: საბჭოთა კავშირის გმირი, უმცროსი პოლიტხელი მ. გახოკიძე, საბჭოთა კავშირის გმირი ვ. ხარაზია; ორგზის ორდენოსანი მფრინავი კაპიტანი მ. ჯარმელაშვილი; ბატალიონის კომისარი ა. გიორგაძე; ორდენოსანი უფროსი პოლიტხელი ტ. თოდუა' სერჟანტი გ. სულუხია; ორგზის ორდენოსანი ტანკისტი გ. შანგუა; ჯავშნიანი მატარებლის უფროსი, კაპიტანი ტ. ჯოხაძე, ორდენოსანი პოდპოლკოვნიკი ს. ნატროშვილი; ორგზის ორდენოსანი მფრინავი კაპიტანი მ. აბზიანიძე; მაიორი გ. გამილალდაშვილი; ლეიტენანტი ო. ღოთვაძე; ორდენოსანი პოდპოლკოვნიკი გ. წიტაიშვილი; ორდენოსანი პოლკოვნიკი შ. ბრეგაძე; ორგზის ორდენოსანი ბატალიონის კომისარი გ. ბუაძე, ორდენოსანი მაიორი დ. ჩინჩალაძე; ორდენოსანი პოდპოლკოვნიკი ვ. გაგუა; ორდენოსანი პოდპოლკოვნიკი კ. მანაგაძე; ბატალიონის კომისარი ი. ურუშაძე; უფროსი პოლიტხელი ნ. ციცაგი; ორდენოსანი პოლიტხელის მოადგილე ა. კერესელიძე; გვარდიის ეკიპაჟის ორდენოსანი სამხედრო ექიმი ვ. რაქვიაშვილი; პოლიტხელი ი. სხირტლაძე. ორდენოსანი უფროსი სერჟანტი დ. ნეფარიძე, ორდენოსანი წითელფლოტელი ა. თალაკვაძე; ორდენოსანი მფრინავი ლეიტენანტი შ. სარაული; უმცროსი ლეიტენანტი დ. აბულაძე; ორდენოსანი უმცროსი სერჟანტი ვ. წულაია; სამხედრო ექიმი ა. მასხულია; ორდენოსანი სამხედრო ექიმი რ. ჭორიძე, ორდენოსანი სამხედრო ფერშალი ნ. კვირკველია; წითელარმიელი ი. ჟუჟუნაშვილი; მფრინავი შ. ხიტალიშვილი; ორდენოსანი მფრინავი ლეიტენანტი კ. მებადიშვილი; ორდენოსანი სამხედრო ექიმი ა. ლეჟავა; ორდენოსანი უმცროსი ლეიტენანტი მ. ყუფარაძე; ორდენოსანი სამხედრო ფერშალი ვ. პაჭკორია, მეტყვიამფრქვევე გ. ბურძგლა; ნაღმმტყორცნელი უფროსი სერჟანტი ვ. ყარამურზა; ხევსური პატრიოტები ძმები—არსენ, ყუნჯა და კოლა წიკლაურები. წიგნში მოთავსებულია აგრეთვე ზემოჩამთვლილ სახელოვან მებრძოლთა ფოტოსურათები, შეიცავს 104 გვერდს, ღირს 4 მან. და 50 კაპ. რედაქტორია ამხ. ვ. ხატიაშვილი.

საფრონტო შთაბეჭდილებათა საღამო

ფრონტიდან ახლახან დაბრუნებულმა მწერალმა ირაკლი ანდრონიკაშვილმა ორი დღის წინათ მწერალთა კლუბში ხალხით სავსე აუდიტორიას გაუზიარა მეტად საყურადღებო და საგულისხმო მომენტები იქიდან, რაც მან ფრონტზე ნახა და განიცადა. ამხ. ირ. ანდრონიკაშვილმა რვა თვე დაჰყო ფრონტის მოწინავე ხაზზე და მტრის ღრმა ზურგში პარტიზანთა მხარეში.

წინასწარ ამხ. ანდრონიკაშვილმა გააკეთა მოკლე მოხსენება მწერლის საგაზეთო მუშაობაზე და იმ მდიდარ გამოცდილებაზე, რომელსაც ფრონტი აძლევს მწერალს, როგორც შემოქმედს.

თავის გამოსვლის მეორე ნაწილში ამხ. ირ. ანდრონიკაშვილმა ზეპირი თხრობით დახატა ფრონტის ნამდვილი უტყუარი სურათი. მან ცხოვლად წარმოადგინა, თუ რა სისასტიკეს მიმართავს მტერი დროებით ოკუპირებულ რაიონებში, რა მხეცური დაუზოგველობით უსწორდება იგი ტყვედ ჩავარდნილ წითელ მეომრებს, რა პატრიოტული აღტკინებით ებრძვიან ვერაგ მტერს პარტიზანები, რა მწვავე სიტუაციებით და ზოგჯერ რა დრამატიზმით არის სავსე მათი საბრძოლო ცხოვრება.

შეუნელებელი, დაძაბული ყურადღებით უსმენდა აუდიტორია ირ. ანდრონიკაშვილს მიერ ჩვენი გმირი მებრძოლების ოსტატურ განსახიერებას, განსაკუთრებულ ოსტატობით და დამაჯერებლობით მან მოგვცა აწ უკვე სუვოროვის ორდენის კავალერის გვარდიის გენერალ-მაიორის ამხ. პორფირი გიორგის-ძე ჩანჩიბაძის სახე. ამხ. ირ. ანდრონიკაშვილის გადმოცემით ჩვენ წინ ცოცხლად წარმოსდგა ფხიზელი გონების, დიდი ნებისყოფის და ფიცხელი ტემპერამენტის სარდალი, რომელიც დიდი ხელოვნებით წრთვნის მეომრებს და ხელმძღვანელობს საბრძოლო ოპერაციებს მეტად რთულ და დაძაბულ პირობებში. ირ. ანდრონიკაშვილის თხრობა გამჭვალულია ავტორის ღრმა სიყვარულით და დიდი პატივისცემით ამ შესანიშნავი ქართველი მეომრისადმი.

ნორვეგიელი პატრიოტები ზიზღს უცხადებენ კნუტ ჰამსუნს

როგორც ცნობილია, კნუტ ჰამსუნი მიემხრო ნორვეგიელ ხალხის მტრებს—კვისლინგელებს. ამ გამცემლობამ ნორვეგიელთა შორის უდიდესი აღშფოთება გამოიწვია.

ამას წინად ოსლოში შესდგა წიგნის აუქციონი, რომელზედაც გასასყიდათ გამოტანილი იყო სხვათა შორის კნუტ ჰამსუნის ოცი ტომი.

აუქციონისტის მოწოდებას, დაეფასებიათ წიგნები, დარბაზმა სრული სიჩუმით უპასუხა. მან გაიმეორა მოწოდება. რომელიღაც ქალმა შესთავაზა ხუთი ერე (დაახლოებით ორი კაპეიკი), რასაც დარბაზი მქუხარე ტაშით შეხვდა.

დამსწრეები დემონსტრატიულად ამატებდნენ რამდენიმე ერეს და საბოლოოდ ოცივე ტომი გაიყიდა ერთ კრონათ (ორმოცდა ხუთ კაპეიკად).

საბჭოთა მებრძოლები მიიწევენ წინ.

ერისთავი ცოდნე

სერგო კლდიაშვილი

ბრძოლაში ძლეულმა ქართველებმა ცეცხლს მისცეს თავისი სიწმინდე დედაქალაქი, შემოსეულ მტერს ბარშიაც ფერფლი და უდაბნო დაუტოვეს და მთებს მიაშურეს.

დედოფალმა რუსუდანმა იმერეთს შეაფარა თავი, მაგრამ გლოვაში მყოფმა მცირე ხანს იცოცხლა.

მიტოვებულ სოფლებში თათართა რაზმები დითარეშობდნენ, თავს ესხმოდნენ მთებში გასიზნულთ, იტაცებდნენ ჯოგსა და ფარას, ტყვედ მიჰყავდათ ხალხი და შორეულ ქვეყანაში მონებად ერეკებოდნენ.

ასე გავიდა რამდენიმე ზაფხული და ზამთარი.

მორჩილებას უჩვევი ხალხი მაინც უტეხი იყო და იმედს არ კარგავდა.

ამერ-იმერის ერისთავები ბოლოს კოტტისთვის ციხეში შეიკრიბნენ და აჯანყებისთვის შეითქვნენ.

დანიშნულ დღეს დადიანმა, ცოტნემ ლაშქარი სამცხის საზღვარზე მიიყვანა და შეთქმულების დანარჩენ მეთაურებთან შეიკრიბა გაგზავნა.

მოულოდნელად შიკრიკები იმავე დღეს დაბრუნდნენ და საზარელი ამბავი მოიტანეს: თათრებს გაეგოთ წარჩინებულ ქართველთა შეკრებილობა, მეთაურნი შეეპყრათ და ანისის მხარეს შირაკავანში გაეგზავნათ.

ერისთავმა ლაშქარი მაშინვე აშალა, გაბრუნა, ხოლო თითონ იქვე დარჩა და მხოლოდ ორი მხედარი დაიტოვა.

აჯანყების დაწყება ახლა შეუძლებელი იყო.

მწუხარებით შებოჭვილი ცოტნე თვალს არ აშორებდა დაბლობისკენ გაბრუნებულ სპას. აღარ ფრიალებდა დროშა, რომელიც აღმართში ამაყად მოჰქონდათ. უკანასკნელი რაზმი ბეიფარა მთის დასაბეულ გზას. მიწყდა ცხენების თქარუნი. მათ ნაკვალევზე ერთხანს მხოლოდ მტვერი სჩანდა. მტვერიც მალე გაიბნა ჰაერში. გამოჩნდა ზურმუხტი ტყის გულში დაკლაკნილი სუფთა ცალიერი გზა. სიჩუმეში ისმოდა ხევში დაქანებულ მდინარის მრისხანე ხმაური. ტყიდან აფრენილ ქორების გუნდმა გაინავარდა მზით განათებულ უღრუბლო სივრცეში, რამდენიმეჯერ შემოვლო წრე, შემდეგ წინამძღოლს გაჰყვა, ფერანათის მთებს გადაშორდა და მიიმალა.

ნაღვლიანად თვალი გააყოლა მათ ერისთავმა და უნებურად გარემოს გადახედა. შორ მანძილზე სჩანდნენ იმერეთის გორაკები, რიონის ველი. ცის დასავალზე, მშობლიურ ოდიშის მთების გრეხილზე, ლეგა ნისლი იდვა.

სევდიანი ეჩვენა მწვანეში ჩაფლული მხარე.

აღარ იყო ლაშქარი და მასთან ერთად სამშობლოს დასნინ იმედი. გათელილ ქვეყანას აღარც მეთაურები გაჩენდნენ.

მძიმედ შესდგა უზანგში ფეხი, ცხენი სამხრეთისაკენ მიაბრუნა და ზეკარის მაღლობს აუდგა. დარჩენილი ორი მხედარი მორჩილად გაჰყვა ერისთავს.

ვინ იყო გამცემი, ვინ გაიმეტა მშობელი მხარე? აღარ არიან ყვარყვარე ჯაყელი, ვარამ გაგელი, ეგარსლან ბაკურციხელი, სარგის თმოგველი, გამრეკელი. ვინ გაუქარწყლა ქვეყანას განთავისუფლების იმედი?

სამხრეთით მიმავალ ცოტნეს ახლა მხოლოდ ერთი ფიქრი აწამებდა: ცოცხლები იქნებოდენ თუ არა დატყვევებული მთავრები, იყო თუ არა რაიმე საშველება მათ დასახსნელად?

კოტტისთავის ციხეში შეკრებილთ დათქმული ჰქონდათ რა ეპასუხნათ, თუ მტერი გაიგებდა მათი თავშეყრის ამბავს და ამის მიზეზს იკითხავდა. პირობა ასსოვდა ცოტნეს, სწამდა რომ შეთქმულნი მეტს არაფერს იტყოდნენ, მაგრამ მტერი კი ერწმუნებოდა მათ სიტყვას?

უიმედობა იპყრობდა ერისთავს და მაინც არც ერთხელ არ უფიქრია გამობრუნება. დამცირებულ, უღელქვეშ სიცოცხლეს პატიოსან სიკვდილს რჩიობდა.

ამ ფიქრთ განვლო მან სამცხე, ჯავახეთი და სამხრეთისაკენ მიმავალ გზას გაჰყვა.

შირაკავანში ჩაყვანილ ტყვე ქართველ მთავრებს ნოინები და მხედართმთავარი დაეკითხენ ეკითხებოდნენ: რა იყო ჯავახეთში მათი შეკრების მიზეზი?

დღემოდამ აწამებდენ მათ, მაგრამ ისინი ყოველთვის ერთსადაიგივეს პასუხობდნენ:

— არა განდგომად თქვენდა შეეკრბით, არამედ რათა თქვენი საქმე განვაგოთ, ბრძანება თქვენი აღვასრულოთ და ხარკი გაგიჩინოთ!!

სათითაოდ და ყველა ერთად მხოლოდ ამას იმეორებდა.

ნოინებს არსად ენახათ და არც გაეგონათ ასეთი ერთსულოვნება და ბოლოს ირწმუნეს კიდეც მათი სიმართლე. არა სჯეროდა მხოლოდ მხედართმთავარს. მან იცოდა, რა ამაყ და ქედმოუხრელ ხალხს მთავრებთან ჰქონდა საქმე. ნოინები ურჩევდნენ მოთმინება გამოეჩინა და კიდევ ცდილიყო სიმართლე გამოერკვია, მაგრამ იმედდაკარგულმა სარდალმა აღარავისი შეისმინა და ბოლოს წამებას დღეც დანიშნა.

მხედართმთავარის ბრძანება ხალხს გამოუცხადეს. დანიშნულ დღეს ქალაქიდან და მის გარშემო ველებზე მოფენილ სადგომებიდან დაიძრა ხალხი. მოდიოდენ მხედრები, დედაკაცები, ბავშვებიც წამოეყვანათ გასართობად.

დილიდანვე მოწმენდილი იყო ცა. ჩვეულებრივად უცბადვე ჩამოწვა ხვატი, როგორც კი მზე ამოვიდა. სიცხეს მიჩვეული თათრებიც ძნელად იტანდნენ ამ მხარის მხურვალე მნათობს. ფხვიერი, ფიცხი მიწა, ვერ ასწრებდა განელებას ხანმოკლე ღამის სიგრილეში.

მოედანზე ადრევე გამოეყვანათ ტყვე მთავრები.

მკერდშიშველნი და მხარშეკრულნი ეყარნენ მიწაზე, დაუნდობელი მზე სწვავდა მათ სხეულს. თითქო ვერაფერ ამჩნევდენ ამ წამებას, ერთმანეთს ლოცავდნენ და ეთხოვებოდენ.

ხალხი თანდათან გროვდებოდა. იმ ადგილის ახლო, სადაც ტყვეები ეყარნენ, საჩქაროდ აგებდნენ საჩრდილობელს მხედართმთავრისთვის.

მზიარული, ხმამაღალი ლაპარაკით მოდიოდნენ დედაკაცები. გამხიარულებული ბავშვები ახმაურებდნენ დოლსა და ეკვნებიან დაირებს, მომბაჯბაჯებლად აჭყივლებდნენ ბუკს. ყველას უნდოდა ახლო ენახა ისინი, ვინც სეირის შიზეზი გამხდარიყო. ერთმა შუახნის, საზარელი სახის დედაბერმა, რომლის ისედაც პატარა თვალების ქუთუთოები მუწუკებს დაეფარა და გამოხედვას უძნელებდა, ტყვეებთან მისვლა დააპირა, მაგრამ ყარაულებმა არ მიუშვეს. დედაკაცი ჯერ ძალაზე იდგა და ბოლოს, როცა ვერაფერს გახდა, ხალხისკენ პირი იბრუნა, ხელით ანიშნა ტყვეებზე და მყივანი ხმით გასძახა. ალბად უწმაწური რაღაც სთქვა, რადგან მისმა სიტყვებმა საერთო და სანგრძლივი ხარხარი გამოიწვია. ბრბოდან ვიღაცამ მიწის გოროხი გადაისროლა წრეში, მაგრამ ის შემთხვევით მცველს მოხვდა სახეში. ნასროლი ისე ღონიერი აღმოჩნდა, რომ სიწა დაიფშვნა, გასისხლანებული ყარაული ტკივილისგან აღრიალდა და ბრბოში შეიჭრა დამანაგვის სალოვნელად. ყვიროდა, იმუქრებოდა, მაგრამ ვერავად მიაგნო. ხალხში მხოლოდ ისევ ხარხარი გამოიწვია მისმა უშედეგო ძებნამ.

შუადღისას მედოლეთა და მგბუკეთა დასტა გამოჩნდა. მათ უკან, მცველების თანხლებით, მოაბიჯებდნენ ნოინები და მხედართმთავარი. მათი ჭრელი სამოსლები მზის შუქზე მრავალფერად ბრწყინავდნენ.

ხმაური და ღრიანცელი არც მაშინ შეწყდა, როცა წარჩინებულნი საჩრდილობელში დასხდნენ. ყოველი წუთით იზრდებოდა ბრბოს მოუთმენლობა, გაჰყვიროდნენ, სეირის დაწყებას მოითხოვდნენ.

სარდალმა ის იყო ბრძანება გასცა წამება დაეწყოთ, როცა უეცრად მოედანზე სამი უცხო მხედარი გამოჩნდა.

მხედრებმა გზა გაარღვიეს ბრბოში და ნიაღვრივ იმ ადგილს, სადაც განწირული ტყვეები ისხდნენ. უცხო მხედართაგან მსწრაფლ გარდახდა პირველი, შემოიგლიჯა და გაანბია თავისი სამოსელი, მხლებელთ ხელები ზურგზე დააკვრევინა და საწამებლად გამზადილთა შორის დაჯდა.

მოედანზე ხმაური ერთბაშად შეწყდა. გაკვირვებული, თითქმის შიშით მოცული, შეჰყურებდა ბრბო საკვირველ კაცსა და საკვირველ ამბავს.

— ცოტნე!—ერთხმად აღმოხდათ გაოცებულ მთავრებს. მისი დანახვა სიზმარსა და ზოლანდებას უფრო გავდა.

უნებური სიხარული და გამოცოცხლება გამოიწვია მათში ამ მოულოდნელობამ. მაგრამ მხოლოდ წუთიერად. ისიც, ვინც სამშობლოში უკანასკნელ იმედად ეგულებოდათ, ახლა მათ ბედს იზიარებდა.

ცოტნემ თვალი მოავლო განწირულთ.

— თქვენთან სიკვდილს ღირსი გამხადეთ. სამულიშვილნო!—მშვიდი, ალერსიანი ხმით შემართა მათ.

საჩრდილობელიდან ფიცხელად წამოიჭრა მხედართმთავარი, მივიდა მასთან, წამოაყენა, გოაცებულმა მიაჩერა პატარა, ირიბი თვალები და ბოლოს ვინმანა ჰკითხა.

—უბრალო ხალხსა სჯი, სარდალო,—დინჯად, როგორც დარბაისელს შეშვენოდა, მისართა ცოტნემ,—არა განდგომად თქვენდა შეეკრბით ჯავახეთში, არამედ რათა ბრძანება თქვენი აღვასრულოთ და ხარკი გაგიჩინოთ. თუ ამისათვის ცუდის მომქმედათ შეგვრაცხენით, მეც ბრალიანად შევირაცხო და მათთან ერთად მოვკვდე!

ისევ ხარკი! ისევ ის პასუხი, რაც არაერთხელ გაიგონა!

ერთხანს მდუმარედ უცქირა სარდალმა. სატაკ სახეს, ოდნავ შეეერცხლილ მოკლე წვერით დამშვენებულს, სიმშვიდე დაფენოდა. მონასავით მხრებშეკრული, ის მაინც დიდებულთა სწორად სჩანდა. შორიდან თავისი ნებით მოსული ეს უცხო რაინდი, რომელიც განწირულთა შორის ჩადგა, იმასვე ამბობდა... თუ კი ყაენის ბრძანებათა შესასრულებლად შეკრებილიყვნენ ისინი, უბრალოთა წამება ხოლოდ შურის გაძლიერებას გამოიწვევდა მათ ქვეყანაში...

მოედანზე ფუგუნი იდგა. ბრბო ითხოვდა დაპირებულ გართობის დაწყებას. მოთმინება დაკარგულნი აღარც მრისხანე სარდალს ერიდებოდნენ. ყვიროდენ მეომრები, გაჰკიოდენ ქალები და ბავშვები.

ხმაურმა გამოარკვია მხედართმთავარი. მაშინვე მიატოვა ცოტნე, იხმო ნოინები, ბრძანა გაერეკათ ხალხი და გაეშვათ ტყვეები.

განთავისუფლებული მთავრები გაბრუნდნენ სამშობლოსაკენ. ყოველი ახალი დღე უახლოვდებოდათ სანატრელ ქვეყანას. მისი დახსნის იმედმა ხელახლა გაიღვიძა. მაგრამ ამ სიხარულს ჩრდილი ეფინა. მათთან ვეღარ დაბრუნდა ცოტნე დადიანი. ეჭვიანმა მხედართმთავარმა, ყოველშემთხვევისთვის, თავისთავთან დაიტოვა ის და შემდეგ დიდ ყაენთან ურდოში გაგზავნა.

მხატვარ ს. ქობულაძის ახალი სურათი

ლადო ავალიანი

რეპუბლიკური ბიბლიოთეკა

საქართველოს მხატვართა კავშირის მირ მოწყობილ სამამულო ომისადმი მიძღვნილ გამოფენაზე უხვად წარმოდგენილია გრაფიკული ნამუშევრები, შესრულებული კალმით, ყალმით, აკვარელით, ფანქრით, გუაშით. საკმაოდაა გამოფენილი აგრეთვე ქსიკოგრაფიული ნამუშევრები. ქართველ მხატვრებს გარდა გამოფენაზე მონაწილეობა მიუღიათ რუსეთიდან და სხვა მოძმე რესპუბლიკებიდან ჩამოსულ მხატვრებს. საყურადღებო და მრავალფეროვანია მათი კომპოზიციები, პლაკატები და კარიკატურები გერმანელ ოკუპანტებზე, მათ „ახალ წესრიგზე" ოკუპირებულ რაიონებში. მცირედის გამოკლებით, თითქმის ყველა გრაფიკულ ნამუშევარს ეტყობა ოსტატის ხელი, მაგრამ მათს ოსტატობას უმრავლეს შემთხვევაში ნაწარმოების ერთი რომელიმე ელემენტის შესრულება თუ გვაგრძნობინებს, რაც ცხადჰყოფს იმ ამბავს, რომ მხატვრების ერთ ნაწილს აჩქარებით უმუშავნია და ნაწარმოების დამთავრება, თემის დაძლევა ვერ მოუსწრია.

თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ერთ-ერთი გრაფიკული ნაწარმოები დამოუკიდებელ კომპოზიციათა შორის, რომელიც მაყურებელს ძლიერად იზიდავს, არის ს. ქობულაძის გრაფიკული სურათი „ოკუპირებულ სოფელში". ეს ნაწარმოები შესრულებულია ქობულაძისათვის ჩვეული ოსტატობით, გემოვნებით და გულმოდგინებით. როგორც მის ადრინდელ ნაწარმოებში, აქაც (შეიძლება ითქვას უფრო მეტად) იგრძნობა ოსტატის მტკიცე ხელი. ს. ქობულაძე მკვეთრად განსხვავდება დანარჩენ გრაფიკოს-მხატვართაგან თავისი სტილით, ტემპერამენტით და გემოვნებით.

ს. ქობულაძის ახალი ნაწარმოები, მიუხედავად იმისა, რომ შესრულებულია ერთ ფერში (შავი ფერი) გრაფიკული ხერხებით, თავისი ტონალობით, კომპოზიციით, პლანებით ისეთ შთაბეჭდილებას ჰქმნის, თითქოს ფერწერულ ნამუშევარს შესცქერით.

ამ სურათში წინა პლანზე დგას ორი ქალი, ერთი მათგანი მთელი არსებით ღრმა მწუხარებას მოუცავს; თვალდახუჭულს მარჯვენა ხელი სახეზე აუფარებია, მარცხენათი მკერდზე ძუძუმწოვარა ბავშვი მიუკრავს. სურათში ამ ფიგურას ცენტრალური ადგილი უჭირავს. ამიტომაც მხატვარს მისი სხეულის ნაკვთები თუ ტანსაცმელის ყოველი წვრილმანი გულმოდგინედ, დეტალურად დაუმუშავებია. ამ ქალის ფიგურა სამაგალითოდ არის დახატული. ადამიანის ანატომიის ზედმიწევნით ცოდნა ს. ქობულაძეს საშუალებას აძლევს ყველა მდგომარეობაში ადამიანის სხეულს უბრალოება და დამაჯერებლობა შეუნარჩუნოს. მოსასხამი თუ შალის საბანი, რომლის ნახევარში გახვეულია ბავშვი, მეორე ნახევარი კი ქალს წელს ქვემოდ აქვს შემოხვეული—საუცხოოდ აქვს გადმოცემული მხატვარს ჩრდილ-განათების შემწეობით. თუმც ამ ფიგურის ტანსაცმელის თუ ნაკვთების დამუშავების დროს ოსტატი ყველა ნაწილში არ იცავს მთლიანობას და ზომიერებას. არა სასიამოვნო შთაბეჭდილებას სტოვებს აღნიშნული ფიგურის სახეზე აფარებული ხელი. ეს ხელი უმოძრაო, უსიცოცხლოა. მაგრამ საერთოდ ამ ქალის ფიგურა ისე ძლიერად არის შესრულებული, რომ ზემოაღნიშნული ნაკლი არც ისე აშკარა და საზიანოა. მეორე ყმაწვილი ქალის ფიგურა, რომელიც ბავშვიანი ქალის გვერდით დგას, უფრო მიმზიდველად და მხატვრულად შეიძლება სავსებით დასრულებულად ჩაითვალოს. ამ ფიგურის შესრულებაში მხატვარი ყველაზე უფრო მეტად ამჟღავნებს თავის ოსტატობას, ზომიერების გრძნობას და სახარბიელო გემოვნებას, თავისი ტექნიკის მდიდარ შესაძლებლობას.

ყმაწვილ ქალს სახე მიბრუნებული აქვს მარჯვნივ, სოფლისაკენ, იგი გორაკიდან გასცქერის მტრის მიერ ცეცხლის ალსა და კვამლში გახვეულ სოფელს. თუ მწუხარე დედასთან სიახლოვე მასში სიბრალულს აღძრავს, სამაგიეროდ აწიოკებული სოფლის ხილვა — მტრისადმი შურისძიების გრძნობით ავსებს.

გარდა ამ ორი ქალის ფიგურისა, წინა პლანზე სილუეტურად მოსჩანს—ფუთა, ყუთი და დოქი; მეორე პლანზე—ორი აღნიშნული ფიგურის გვერდით, მარცხნივ დგანან ახალგაზრდა ვაჟი და მოხუცი კაცი; მოპირდაპირე კუთხეში, სურათის მარჯვენა მხარეს — მეორე პლანზევე მოსჩანს სამი ქალის ფიგურა, ისინი გასცქერიან გორაკიდან ფაშისტი ბარბაროსების მიერ ჩადენილ ამაზრზენ სურათს.

შორს, დაბლობზე მოჩანს რამდენიმე სახლი ცეცხლის ალსა და კვამლში გახვეული. უნდა ითქვას რომ სოფელი და სოფლიდან ცოტა მოშორებით აღმართული მთაც პირობითად აქვს გადმოცემული მხატვარს, რაც შეეხება ცას—მისი ქვემო ნახევარი ხელს უწყობს წინა პლანის უფრო მკაფიოდ მოხაზვას, მაგრამ ზემო ნახევარი ვერ ეგუება სურათის საერთო სტილს.

ზემოაღნიშნულ ნაკლთა მიუხედავად ს. ქობულაძის ახალი ნამუშევარი ღირსშესანიშნავი ნაწარმოებია. იგი უაღრესად აქტუალურ თემას ეხება. სასურველია რომ ეს ოსტატი უფრო ხშირად მონაწილეობდეს ჩვენს სამხატვრო გამოფენებზე.

საიუბილეო გამოფენები

წითელი არმიის 25 წლისთავთან დაკავშირებით მოსკოვში იხსნება სამხატვრო გამოფენა—„წითელი არმია გერმანელ ოკუპანტებთან ბრძოლაში".

ჰოსპიტლებისა და წითელი არმიის სახლებისათვის იქმნება მოძრავი გამოფენები.

აქ მოთავსდება სხვადასხვა გამოფენების ექსპონატების რეპროდუქციები.

თეატრალური მუზეუმი და თეატრალური საზოგადოება აწყობენ გამოფენას „საბჭოთა ხალხის დიდი სამამულო ომი და ხელოვნების მუშაკები".

ნაჯალია აზიანი

1878—1943

ხანმოკლე მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ თბილისში გარდაიცვალა ცნობილი დრამატურგი ქალი ნატალია მიხეილის ასული აზიანი (დონდაროვა).

განსვენებული დაიბადა 1878 წ. 4 ივნვარს, ქ. გორში. სწავლა მიიღო ჯერ გორში ერთ-ერთ პანსიონში, შემდეგ თბილისის ქალთა სასწავლებელში და ბოლოს მოსკოვის უნივერსიტეტში.

ნ. აზიანმა წერა დაიწყო გასული საუკუნის 90-იან წლებში, ჯერ კიდევ სრულიად ახალგაზრდამ. პირველი მისი პიესა „ინჯინერი ან დოხტური" ილია ჭავჭავაძის მოწონებით დაიდგა ქართულ თეატრში 1898 წელს, ქართული სცენის კორიფეების—ვასო აბაშიძის, კ. შათირიშვილის, ნატო გაბუნიას და სხვათა უშუალო მონაწილეობით. მას შემდეგ ნ. აზიანმა განაგრძო ენერგიული მუშაობა ქართული დრამატურგიის დარგში და მოგვცა ერთი-მეორეზე საყურადღებო პიესები: „ფული და ხარისხი", „გაცრუებული იმედები", „ცოდვა", „პოლიტიკური დურაჩკა", „ხან ისე და ხან ასე", „ვაი კალმისაგან", „სამშობლოს ბურჯნი" და სხვ.

ნ. აზიანის ყველა ეს კომედია, რომლებსაც ოსტროვსკის, გ. სუნდუკიანცის და ავქს. ცაგარელის ზეგავლენა ატყვია, ამჟღავნებს ავტორის მიერ ეპოქის ღრმა ცოდნას. ნ. აზიანის პიესები გვიხატავენ მე-19 საუკუნის მიწურულის და მე-20 საუკუნის დასაწყისის საქართველოს ყოფაცხოვრებას, განსაკუთრებით ამ ცხოვრების მახინჯ მხარეებს. ნ. აზიანის მახვილ კალამს მიზანში ქონდა ამოღებული მაშინდელი დაქვეითებული წვრილ - ბურჟუაზიულ მეშჩანური წრეები და თავად-აზნაურობა.

მწერალი ქალი თავიდანვე გაჰყვა რეალისტურ სკოლას და მოგვცა ნამდვილი რეალისტური დრამატურგიული ნაწარმოებები.

საბჭოთა ხელისუფლების დროს ნატ. აზიანმა დასწერა პიესა „დეზერტირკა", რომელიც კოტე მარჯანიშვილმა დასდგა რუსთაველის თეატრში.

გარდა პიესებისა ნ. აზიანს აქვს აგრეთვე მრავალი პატარა მოთხრობა და ფელეტონი, რომელიც დაბეჭდილია ქართულ ჟურნალ-გაზეთებში. მეტწილად იგი თანამშრომლობდა „ქვალში", „სიტყვაში", „ტალღაში", „ლახვარში", „მნათობში" და სხვაგან. მისი პიესები დაბეჭდილია ი. იმედაშვილის მიერ გამოცემულ „ცხოვრების სარკეში" (პიესების კრებულში), ხოლო 1936 წელს „ფედერაციამ" გამოსცა ნ. აზიანის პიესების ცალკე წიგნი, სადაც მოთავსებულია მისი შვიდი ცნობილი პიესა. ნ. აზიანი ერთ-ერთი საინტერესო დრამატურგია, რომლის ლიტერატურულ მემკვიდრეობას გვერდს ვერ აუხვევს ქართული ლიტერატურის, მით უმეტეს თეატრის მომავალი ისტორიკოსი.

განსვენებულს დარჩა საყურადღებო ხელთნაწერები, მემუარები, პიესა „იუბილიარი" და სხვ.

ნ. აზიანი დაკრძალულ იქნა 5 თებერვალს, ვაკის ახალ სასაფლაოზე, მწერალთა პანთეონში.

შ. დადიანი, ი. გრიშაშვილი, ნ. ნაკაშიძე, მ. გარიყული, მარიჯანი, ქ. ირემაძე, ს. ავჩიანი, დ. სულიაშვილი.

სარედაქციო კოლეგია:
ირაკლი აბაშიძე, შალვა დადიანი, სანდრო ეული, გიორგი ლეონიძე, გიორგი ნატროშვილი, შალვა რადიანი, ვანო ფულუკიძე.

რედაქციის მისამართი: მაჩაბლის ქუჩა № 13, (მწერალთა სასახლე), ტელეფონი 3—47—10.

ლ. პ. ბერიას სახელობის პოლიგრაფიული კომბინატი „კომუნისტი", თბილისი, ლენინის ქ. № 28.

უე 0056